HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a șasea extinsă)

16 iunie 2011 *

În cauza T-194/06,

SNIA SpA, cu sediul în Milano (Italia), reprezentată de A. Santa Maria, de C. Biscaretti di Ruffia și de E. Gambaro, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată inițial de domnii V. Di Bucci și F. Amato și ulterior de domnii Di Bucci și V. Bottka, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare în parte a Deciziei C(2006) 1766 final a Comisiei din 3 mai 2006 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/F/38.620 – Peroxid de hidrogen și perborat), în măsura în care o vizează pe reclamantă,

* Limba de procedură: italiana.

TRIBUNALUL (Camera a șasea extinsă),

compus din domnii V. Vadapalas, îndeplinind funcția de președinte (raportor), A. Dittrich și L. Truchot, judecători,

grefier: domnul J. Palacio González, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 19 mai 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

Situația de fapt

1 Reclamanta, SNIA SpA, este o societate de drept italian. La data faptelor, aceasta era acționarul principal, cu o participare de 53-59 %, al Caffaro SpA (denumită în continuare „fosta Caffaro"), care, la rândul său, controla 100 % din capitalul societății Industrie Chimiche Caffaro SpA (devenită Caffaro SpA și, ulterior, Caffaro Srl, denumită în continuare „Caffaro"). Aceasta din urmă a comercializat, până în 1999, perborat de sodiu (denumit în continuare „PBS"). În 2000, fosta Caffaro a fuzionat cu reclamanta, care a preluat controlul a 100 % din capitalul Caffaro.

2 În noiembrie 2002, Degussa AG a informat Comisia Comunităților Europene cu privire la existența unei înțelegeri pe piețele peroxidului de hidrogen (denumit în continuare „PH") și PBS și a solicitat aplicarea Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3).

3 Degussa a prezentat Comisiei probe materiale care au permis acesteia să realizeze inspecții, la 25 și la 26 martie 2003, la sediile anumitor întreprinderi.

4 La 26 ianuarie 2005, Comisia a transmis reclamantei și celorlalte întreprinderi vizate o comunicare privind obiecțiunile, la care reclamanta a răspuns la 25 martie 2005.

5 Ca urmare a audierii întreprinderilor în cauză, Comisia a adoptat Decizia C(2006)1766 final din 3 mai 2006 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE împotriva Akzo Nobel NV, a Akzo Nobel Chemicals Holding AB, a EKA Chemicals AB, a Degussa, a Edison SpA, a FMC Corp., a FMC Foret SA, a Kemira Oyj, a L'Air liquide SA, a Chemoxal SA, a reclamantei, a Caffaro, a Solvay SA, a Solvay Solexis SpA, a Total SA, a Elf Aquitaine SA și a Arkema SA (cazul COMP/F/38.620 – Peroxid de hidrogen și perborat) (denumită în continuare „decizia atacată"), al cărei rezumat a fost publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 13 decembrie 2006 (JO L 353, p. 54). Aceasta a fost notificată reclamantei printr-o scrisoare din 8 mai 2006.

Decizia atacată

6 Comisia a precizat în decizia atacată că destinatarii acesteia au participat la o încălcare unică și continuă a articolului 81 CE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European (SEE) referitoare la PH și la produsul din aval, PBS [considerentul (2) al deciziei atacate].

7 Încălcarea constatată a constat în principal în realizarea, între concurenți, a unui schimb de informații importante din punct de vedere comercial și de informații confidențiale privind piețele și întreprinderile, în limitarea și în controlul producției și al capacităților potențiale și reale ale acesteia, în împărțirea cotelor de piață și a clienților, precum și în stabilirea și în supravegherea respectării obiectivelor privind prețurile.

8 Reclamanta a fost ținută responsabilă de încălcare „în comun și în solidar" cu Caffaro [considerentele (407)-(412) ale deciziei atacate].

9 Articolul 1 litera (k) din decizia atacată prevede că, prin participarea la încălcarea în cauză în perioada 29 mai 1997-31 decembrie 1998, reclamanta a încălcat articolul 81 alineatul (1) CE și articolul 53 din Acordul privind SEE.

10 La articolul 2 litera (g) din decizia atacată, Comisia a aplicat reclamantei, „în comun și în solidar" cu Caffaro, o amendă în cuantum de 1,078 milioane de euro.

Procedura și concluziile părților

11 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 18 iulie 2006, reclamanta a introdus prezenta acțiune.

12 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a șasea și, după ascultarea părților, prezenta cauză a fost atribuită Camerei a șasea extinse.

13 Întrucât un membru al camerei a fost împiedicat să participe la ședință, președintele Tribunalului, în temeiul articolului 32 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, a desemnat un alt judecător pentru a completa camera.

14 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul a decis deschiderea procedurii orale. Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința care a avut loc la 19 mai 2010.

15 Conform articolului 32 din Regulamentul de procedură, ca urmare a unui caz de împiedicare a unui judecător de a participa la deliberări, judecătorul cel mai nou în funcție, în sensul articolului 6 din Regulamentul de procedură, s-a abținut să participe la deliberări, iar deliberările Tribunalului au fost continuate de către cei trei judecători care au semnat prezenta hotărâre.

16 Reclamanta solicită Tribunalului:

— anularea deciziei atacate, în măsura în care aceasta o include între destinatarii săi și îi impune plata unei amenzi, în solidar cu Caffaro;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

17 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

Argumentele părților

18 Reclamanta susține că, prin reținerea răspunderii sale solidare pentru comportamentul ilicit al Caffaro, Comisia a săvârșit o eroare de drept și o eroare vădită de apreciere, a denaturat faptele și nu a respectat obligația de motivare.

19 În primul rând, Comisia nu ar fi demonstrat că reclamanta a exercitat o influență decisivă asupra Caffaro.

20 Reclamanta susține că răspunderea sa solidară pentru încălcare a fost reținută deoarece era acționarul principal al fostei Caffaro, cu o participare de 53-59 % la capitalul acesteia din urmă, și, în consecință, exercita un control „indirect" asupra Caffaro. Or, acest control, care rezultă din relațiile dintre cele trei societăți, nu ar fi suficient pentru a stabili răspunderea reclamantei pentru încălcare.

21 În lipsa unei relații de control în proporție de 100 % între societățile în cauză, Comisia nu ar fi putut prezuma că reclamanta a exercitat o influență decisivă asupra comportamentului Caffaro. În special, aprobarea de către reclamantă a planului de intervenție care a condus la retragerea Caffaro de pe piața PBS [considerentul (411) al deciziei atacate] nu ar demonstra că a exercitat o influență decisivă asupra acestei societăți.

22 În al doilea rând, Comisia nu ar fi demonstrat că fosta Caffaro a exercitat o influență decisivă asupra Caffaro.

23 Simpla deținere a 100 % din capitalul unei filiale nu ar fi suficientă pentru a stabili răspunderea societății-mamă și, în speță, Comisia nu ar fi prezentat elemente suplimentare care să demonstreze exercitarea efectivă a unei influențe decisive.

24 În al treilea rând, Comisia s-ar fi întemeiat, în mod greșit, pe faptul că reclamanta a absorbit fosta Caffaro.

25 În opinia reclamantei, Comisia nu a fost în măsură să dovedească existența unei influențe exercitate de ea asupra Caffaro și, din acest motiv, și-a modificat decizia atacată față de cea din comunicarea privind obiecțiunile, invocând o nouă teză întemeiată pe fuziunea dintre fosta Caffaro și reclamantă. Or, pe de o parte, această fuziune ar fi avut loc după retragerea Caffaro de pe piața PBS. Pe de altă parte, Comisia nu ar fi demonstrat că fosta Caffaro a exercitat o influență decisivă asupra Caffaro.

26 Abordarea Comisiei nu ar ține cont de jurisprudența în materie de cesiune a întreprinderilor. Întreprinderea care a succedat în drepturi fostei Caffaro ar fi Caffaro, societate care a continuat activitatea acesteia în sectorul chimic. Activele care corespund producției de PBS ar fi fost cedate Solvay în 1999. Elementul material care a concurat la săvârșirea încălcării ar fi dispărut, așadar, cu mult înainte de fuziunea în discuție. Niciun membru al conducerii sau al consiliului de administrație al Caffaro ori al fostei Caffaro nu ar fi devenit angajatul reclamantei ca urmare a fuziunii.

27 Având în vedere aceste circumstanțe, nu ar exista nicio continuitate economică și funcțională între fosta Caffaro și reclamantă, ci, cel mult, între fosta Caffaro și Caffaro. Această considerație ar fi confirmată de practica decizională a Comisiei.

28 Pe de altă parte, Comisia nu ar fi prezentat în suficientă măsură motivele deciziei sale de a stabili răspunderea pentru încălcare în sarcina reclamantei.

29 În replică, reclamanta susține că din abordarea urmată de Comisie în cursul investigației, confirmată în decizia atacată, rezultă că stabilirea răspunderii în cauză este întemeiată pe influența decisivă pe care ea ar fi exercitat-o asupra Caffaro.

30 Din considerentul (411) al deciziei atacate ar reieși că răspunderea reclamantei a fost reținută pe baza relațiilor sale cu Caffaro, în special pe baza legăturilor existente între aceasta din urmă și reclamantă în ceea ce privește personalul de conducere și influența reclamantei asupra procesului decizional al Caffaro.

31 La punctul 350 din comunicarea privind obiecțiunile, Comisia ar fi indicat participarea majoritară a reclamantei la capitalul fostei Caffaro, la momentul încălcării, precum și dependența Caffaro față de reclamantă în procesul decizional și ar fi concluzionat că reclamanta a exercitat o influență decisivă asupra comportamentului „filialei sale Caffaro". În decizia atacată, Comisia ar fi examinat și ar fi respins argumentele ridicate de reclamantă în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, întemeiate în principal pe absența unei influențe decisive din partea sa asupra Caffaro.

32 În opinia reclamantei, Comisia nu poate susține că, în decizia atacată, ar fi reluat numai anumite elemente cuprinse în comunicarea privind obiecțiunile sau că numai anumite elemente indicate în considerentul (411) al deciziei atacate ar fi fost pertinente în vederea reținerii răspunderii reclamantei. Enumerarea de către Comisie, în comunicarea privind obiecțiunile, a unei serii de obiecțiuni, rezervându-și posibilitatea de a stabili care dintre acestea trebuie considerate decisive, ca urmare a contestațiilor din partea întreprinderilor implicate, ar fi contrară dreptului la apărare al acestora din urmă.

33 Împrejurarea că Comisia și-a modificat abordarea după transmiterea comunicării privind obiecțiunile ar justifica anularea deciziei atacate. Decizia atacată ar trebui să fie anulată, în plus, pentru „caracterul său ilogic" și pentru lipsă de motivare.

34 Singurele elemente luate în considerare în etapa comunicării privind obiecțiunile (punctul 350 din comunicarea privind obiecțiunile) ar fi fost controlul exercitat de fosta Caffaro asupra a 100 % din capitalul Caffaro, participarea majoritară a reclamantei la capitalul fostei Caffaro și influența reclamantei asupra procesului decizional al Caffaro. Referirea la fuziunea în cauză, la punctul 349 din comunicarea privind obiecțiunile, ar fi fost făcută în cadrul unei „simple expuneri a faptelor" care nu are nicio legătură cu aprecierea juridică a imputabilității încălcării. Această referire ar fi fost atât de „generală și indirectă" în raport cu raționamentul juridic, încât nu ar fi permis reclamantei să conștientizeze necesitatea de a răspunde cu privire la acest aspect.

35 Comisia ar fi afirmat pentru prima dată în decizia atacată că răspunderea reclamantei pentru încălcare decurge din fuziunea sa cu fosta Caffaro. Din cauza acestei discordanțe dintre comunicarea privind obiecțiunile și decizia atacată, reclamanta nu ar fi putut prezenta observații în raport cu obiecțiunea în cauză, ceea ce ar antrena o încălcare a dreptului său la apărare, precum și a articolului 27 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [81 CE] și [82 CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1 p. 167).

36 Comisia contestă argumentele reclamantei.

Aprecierea Tribunalului

37 Este necesar să fie amintite, cu titlu introductiv, considerațiile care au determinat Comisia să constate răspunderea reclamantei.

38 În considerentele (370)-(379) ale deciziei atacate, Comisia a rezumat, făcând trimitere la jurisprudența Uniunii, principiile pe care înțelegea să le aplice pentru a identifica societățile responsabile de încălcare.

39 Pe de o parte, aceasta a amintit că se poate considera că o societate-mamă răspunde pentru comportamentul ilegal al unei filiale în măsura în care aceasta din urmă nu și-a stabilit în mod autonom comportamentul pe piață, ci a aplicat în esență instrucțiunile care i-au fost date de societatea-mamă. Comisia a precizat că putea, în esență, să prezume că o filială al cărei capital este controlat în proporție de 100% de societatea-mamă aplică în esență instrucțiunile date de aceasta din urmă și că societatea-mamă poate răsturna prezumția aducând proba contrară [considerentul (374) al deciziei atacate].

40 Pe de altă parte, aceasta a arătat, referindu-se *a contrario* la considerațiile reținute de Curte în Hotărârea din 16 noiembrie 2000, Cascades/Comisia (C-279/98 P, Rec., p. I-9693, punctele 78 și 79), că, în cazul în care entitatea juridică responsabilă inițial de încălcare își încetează existența și își pierde personalitatea juridică, fiind pur și simplu absorbită de o altă entitate juridică, aceasta din urmă trebuie să fie ținută responsabilă de încălcarea săvârșită de entitatea absorbită [considerentul (378) al deciziei atacate].

41 În ceea ce privește răspunderea reclamantei, Comisia a arătat, mai întâi, că aceasta exercita controlul asupra „filialei sale [fosta Caffaro] pe toată durata încălcării și, prin intermediul [fostei Caffaro], exercita controlul și asupra [Caffaro] la momentul la care activitățile în domeniul PBS au fost reluate de aceasta din urmă" [considerentul (408) al deciziei atacate]. În același considerent al deciziei atacate, aceasta a constatat existența anumitor legături personale și în ceea ce privește capitalul între cele trei societăți în cauză.

42 Comisia a amintit în continuare că, în vara anului 1999, Caffaro s-a retras de pe piața PBS și că, în 2000, fosta Caffaro a fost absorbită de reclamantă [considerentul (409) al deciziei atacate].

43 În considerentul (410) al deciziei atacate, Comisia a prezentat argumentele prin care reclamanta a contestat răspunderea sa solidară, întemeiată în special pe faptul că, în perioada încălcării, controlul pe care îl exercita asupra fostei Caffaro era de numai 53-59 %, ceea ce nu ar fi suficient pentru reținerea răspunderii sale.

44 În sfârșit, în considerentul (411) al deciziei atacate, Comisia a precizat următoarele:

„[…] [S]pre deosebire de afirmația [reclamantei], răspunderea sa nu decurge din această participare de 53-59 % la capitalul [fostei Caffaro] în perioada încălcării, ci din fuziunea [acesteia] […] cu [fosta Caffaro], care era societatea-mamă în proporție de 100 % a [Caffaro], entitatea care era direct implicată în încălcare. Problema controlului dintre [reclamantă] și [fosta Caffaro] nu este, așadar, problema în discuție în această privință. Ceea ce trebuie analizat este relația de control dintre entitatea SNIA[-] Caffaro (redenumită SNIA ca urmare a fuziunii) și filiala [Caffaro …] Având în vedere participarea de 100 % care lega, în perioada încălcării, [fosta Caffaro] (în prezent fuzionată cu [reclamanta]) și [Caffaro], precum și proba relației [sale] de dependență […] în ceea ce privește procesul decizional, în raport cu [reclamanta], și legăturile existente între entități în termeni de gestiune a personalului, Comisia consideră că [fosta Caffaro] a exercitat o influență decisivă asupra comportamentului filialei sale și că elementele invocate de [reclamantă …] nu pot răsturna prezumția sa, astfel cum a fost formulată în comunicarea privind obiecțiunile.”

45 Trebuie arătat că, deși reclamanta distinge, în cererea formulată, trei obiecțiuni privind, în esență, pretinsa lipsă a unor legături pertinente între cele trei societăți în cauză, rezultă totuși din argumentația sa, precum și din observațiile pe care le-a formulat în ședință că aceasta invocă, în realitate, trei motive întemeiate, în primul rând, pe o pretinsă eroare de drept și de apreciere care ar afecta constatarea răspunderii sale solidare, în al doilea rând, pe o neconcordanță între comunicarea privind obiecțiunile și motivele din decizia atacată și, în al treilea rând, pe încălcarea obligației de motivare.

Cu privire pretinsa eroare de drept și de apreciere

46 Reclamanta invocă o eroare în stabilirea răspunderii încălcării în cauză, susținând că nu s-a demonstrat de către Comisie, în primul rând, că fosta Caffaro a exercitat o influență decisivă asupra Caffaro, în al doilea rând, că reclamanta a exercitat o asemenea influență asupra Caffaro și, în al treilea rând, că fuziunea dintre fosta Caffaro și ea însăși a fost pertinentă.

47 Trebuie arătat că din motivele citate anterior deciziei atacate și, în special, din considerentul (411) al acesteia (a se vedea punctul 44 de mai sus) reiese că constatarea răspunderii reclamantei pentru încălcare se întemeiază pe faptul că aceasta a absorbit fosta Caffaro, societate care, la data faptelor, controla 100 % din capitalul Caffaro, participantă directă la înțelegere.

48 Această apreciere nu poate fi contrazisă de faptul că, în considerentele (408) și (411) ale deciziei atacate, Comisia a prezentat și anumite indicii referitoare la legăturile existente între societățile în cauză în perioada încălcării, în special, „relația de dependență a Caffaro, în ceea ce privește procesul său decizional, în raport cu [reclamanta], și legăturile existente între entități în termeni de gestiune a personalului". Astfel, caracterul suplimentar al acestor indicii reiese în mod clar din considerentul

(411) al deciziei atacate, care arată că „problema controlului dintre [reclamanta] și fosta întreprindere [fosta Caffaro] nu este […] în discuție”.

49 În această privință, referitor, în primul rând, la argumentele reclamantei vizând legătura dintre fosta Caffaro și Caffaro, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, în cazul particular în care o societate-mamă deține 100 % din capitalul filialei sale care este autorul unui comportament ilicit, există o prezumție simplă potrivit căreia societatea-mamă menționată exercită efectiv o influență decisivă asupra comportamentului filialei sale.

50 În aceste condiții, este suficient să se dovedească de către Comisie că întregul capital al unei filiale este deținut de societatea sa mamă pentru a prezuma că aceasta din urmă exercită o influență decisivă asupra politicii comerciale a filialei menționate. Comisia va fi în măsură, prin urmare, să considere societatea-mamă responsabilă în solidar pentru plata amenzii aplicate filialei sale, cu excepția cazului în care această societate-mamă, căreia îi revine sarcina de a răsturna această prezumție, prezintă elemente de probă suficiente de natură să demonstreze că filiala sa se comportă în mod autonom pe piață (a se vedea Hotărârea Curții din 10 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-97/08 P, Rep., p. I-8237, punctele 60 și 61 și jurisprudența citată).

51 Având în vedere această jurisprudență, în speță, Comisia a putut reține, așadar, exercitarea unei influențe decisive de către fosta Caffaro asupra Caffaro, pe baza unei prezumții care rezultă din relația de control în proporție de 100 % între aceste două societăți.

52 Prin urmare, trebuie respins argumentul reclamantei potrivit căruia Comisia nu se putea baza pe o simplă prezumție, ci avea obligația de a prezenta indicii concrete privind influența. Astfel, pentru a respinge prezumția în cauză, revenea reclamantei sarcina de a prezenta elemente de probă suficiente de natură să demonstreze comportamentul autonom al Caffaro pe piață în raport cu societatea sa mamă, fosta Caffaro.

53 Or, reclamanta nu a invocat niciun element în acest sens în cadrul procedurii administrative și nici, de altfel, în fața Tribunalului, ci, pe de o parte, s-a limitat să conteste legalitatea prezumției în cauză și, pe de altă parte, a invocat lipsa unor legături pertinente între Caffaro și ea. În consecință, trebuie să se considere că, pe baza prezumției care nu a fost răsturnată, Comisia a putut să constate că, în perioada încălcării, fosta Caffaro exercita o influență decisivă asupra Caffaro, întrucât aceste două societăți au constituit, așadar, o entitate economică responsabilă de încălcare.

54 În ceea ce privește, în al doilea rând, legătura dintre entitatea economică în cauză și reclamantă, reiese din considerentul (411) al deciziei atacate că stabilirea răspunderii solidare a reclamantei se întemeiază pe faptul că aceasta a absorbit fosta Caffaro, societate care a exercitat o influență decisivă asupra Caffaro, iar nu pe o influență decisivă pe care reclamanta ar fi putut să o exercite asupra Caffaro în perioada încălcării.

55 În consecință, trebuie respinsă ca inoperantă argumentația reclamantei potrivit căreia Comisia nu a demonstrat că aceasta a exercitat o influență decisivă asupra Caffaro.

56 În ceea ce privește, în al treilea rând, argumentația reclamantei potrivit căreia fuziunea în cauză nu constituie un element susceptibil să antreneze răspunderea sa pentru încălcare și, în orice caz, ea nu este succesorul economic al fostei Caffaro, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, atunci când o entitate care a săvârșit o încălcare a normelor de concurență face obiectul unei modificări de natură juridică sau organizatorică, această modificare nu are în mod necesar ca efect crearea unei noi întreprinderi exonerate de răspunderea pentru încălcare în cazul în care, din punct de vedere economic, există o identitate între cele două entități (a se vedea Hotărârea Curții din 11 decembrie 2007, ETI și alții, C-280/06, Rep., p. I-10893, punctul 42 și jurisprudența citată).

57 Astfel, în scopul aplicării eficiente a normelor de concurență, poate fi necesară stabilirea răspunderii în sarcina noului operator care a săvârșit încălcarea, în ipoteza în care acesta poate fi efectiv considerat succesorul operatorului inițial (Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2009, Hoechst/Comisia, T-161/05, Rep., p. II-3555, punctul 51).

58 Acest criteriu, denumit „al continuității economice", este aplicabil în circumstanțe specifice, precum în special în cazul în care persoana juridică responsabilă de exploatarea întreprinderii a încetat să existe din punct de vedere juridic după săvârșirea încălcării (Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Rec., p. I-4125, punctul 145) sau în cazul restructurării interne a unui grup, având în vedere legăturile structurale dintre operatorul inițial și noul operator al întreprinderii, atunci când operatorul inițial nu încetează în mod necesar să existe din punct de vedere juridic, însă nu mai exercită o activitate economică semnificativă pe piața relevantă (Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 359).

59 Or, spre deosebire de ceea ce susține reclamanta, astfel de circumstanțe specifice există în speță.

60 Astfel, după cum reiese din cuprinsul punctului 53 de mai sus, încălcarea în cauză a fost săvârșită de entitatea constituită, la data faptelor, din societățile Caffaro și fosta Caffaro, aceasta din urmă încetând să existe din punct de vedere juridic după săvârșirea încălcării, ca urmare a fuziunii cu reclamanta.

61 În această privință, reclamanta nu se poate prevala în mod valabil de faptul că, în pofida fuziunii cu fosta Caffaro, nu a preluat, în realitate, elementele materiale și umane care au concurat la săvârșirea încălcării.

62 Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, în cazul în care întreprinderea în cauză își încetează existența ca urmare a absorbției de către o întreprindere absorbantă, aceasta din urmă preia activele și pasivele sale, inclusiv responsabilitățile care decurg din încălcarea dreptului Uniunii. În această ipoteză, răspunderea pentru încălcarea săvârșită de întreprinderea absorbită poate fi stabilită în sarcina întreprinderii absorbante (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 14 decembrie 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich și alții/Comisia, T-259/02-T-264/02 și T-271/02, Rec., p. II-5169, punctul 326 și jurisprudența citată).

63 Este lipsit de relevanță, în această privință, faptul că filiala care a luat parte la încălcare, și anume Caffaro, continuă să existe din punct de vedere juridic. Astfel, întrucât este vorba despre una dintre cele două persoane juridice responsabile de exploatarea entității economice în cauză, posibilitatea de a sancționa filiala nu are relevanță în ceea ce privește stabilirea răspunderii încălcării în sarcina societății sale mamă, fosta Caffaro, și, pe cale de consecință, în sarcina reclamantei.

64 În plus, aceste considerații sunt confirmate de împrejurarea că fuziunea dintre fosta Caffaro și reclamantă a intervenit în cadrul unui grup de societăți care exista deja în perioada încălcării.

65 Astfel, după cum reiese din faptele prezentate în considerentele (408) și (411) ale deciziei atacate, care nu au fost puse în discuție de reclamantă, în perioada încălcării, aceasta nu numai că era acționarul principal al fostei Caffaro, cu o participare de 53-59 %, ci îi numea de asemenea pe toți membrii consiliului de administrație al acesteia din urmă, unul dintre aceștia fiind și membru în consiliul său de administrație. Există, în plus, un indiciu privind implicarea reclamantei în procesul decizional al fostei Caffaro și al Caffaro care rezultă din faptul că decizia de retragere a acesteia din urmă de pe piața PBS a fost anexată la procesul-verbal al reuniunii conducerii reclamantei din 19 ianuarie 1999 [considerentul (411) al deciziei atacate].

66 Având în vedere aceste circumstanțe, fuziunea dintre societățile în cauză, care a intervenit după săvârșirea încălcării, se înscrie în cadrul unei restructurări interne a unui grup de societăți unite printr-o legătură structurală, care confirmă existența unei continuități economice între fosta Caffaro și reclamantă (a se vedea în acest sens Hotărârea Aalborg Portland și alții/Comisia, punctul 58 de mai sus, punctele 344 și 359).

67 Pe de altă parte, aceste considerații diferențiază prezenta speță de cele în care au fost adoptate Decizia 85/74/CEE a Comisiei din 23 noiembrie 1984 privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] (cazul IV/30.907 – Peroxigeni) (JO 1985, L 35, p. 1), Decizia 86/398/CEE a Comisiei din 23 aprilie 1986 privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] (cazul IV/31.149 – Polipropilenă) (JO L 230, p. 1) și, respectiv, Decizia 89/191/CEE a Comisiei din 21 decembrie 1988 privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] (cazul IV/31.866, PEBD) (JO 1989, L 74, p. 21). Astfel, aceste decizii invocate de reclamantă vizează situații de transfer al unor activități afectate de încălcare între grupuri de întreprinderi lipsite de legături structurale între ele și, din acest motiv, nu prezintă similitudini, în această privință, cu prezenta speță.

68 În lumina celor arătate anterior, potrivit jurisprudenței amintite la punctele 56-58 de mai sus, Comisia a stabilit în mod întemeiat în sarcina reclamantei, în calitate de nou operator al entității economice în cauză, răspunderea solidară pentru încălcarea săvârșită de entitatea constituită din societățile Caffaro și fosta Caffaro, aceasta din urmă fiind absorbită de reclamantă după săvârșirea încălcării. Această considerație este de altfel confirmată de faptul că fuziunea în cauză se înscrie în cadrul unei restructurări interne a grupului.

69 Prin urmare, prezentul motiv trebuie respins.

Cu privire la pretinsa neconcordanță între comunicarea privind obiecțiunile și decizia atacată

70 Reclamanta susține, în esență, că elementul care a determinat Comisia să rețină răspunderea sa pentru încălcare, și anume fuziunea sa cu fosta Caffaro, nu a fost enunțat în mod suficient în comunicarea privind obiecțiunile.

71 Aceasta arată în special că, întemeindu-se în decizia atacată pe fuziunea în cauză, Comisia a modificat raționamentul prezentat în comunicarea privind obiecțiunile, care s-ar fi bazat pe o influență decisivă exercitată de ea însăși asupra comportamentului „filialei sale Caffaro" (punctul 350 din comunicarea privind obiecțiunile). Această neconcordanță între comunicarea privind obiecțiunile și decizia atacată constituie, în opinia reclamantei, o încălcare a articolului 27 din Regulamentul nr. 1/2003, precum și a dreptului său la apărare.

72 Comisia invocă inadmisibilitatea prezentei argumentații, susținând că aceasta constituie un motiv nou, ridicat pentru prima dată în stadiul replicii.

73 Trebuie amintit că, în temeiul articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, invocarea de motive noi pe parcursul procesului este interzisă, cu excepția cazului în care aceste motive se bazează pe elemente de drept și de fapt care au apărut în cursul procedurii. Cu toate acestea, un motiv care constituie dezvoltarea unui motiv enunțat anterior, direct sau implicit, în cererea introductivă de instanță și care prezintă o legătură strânsă cu acesta trebuie declarat admisibil (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 19 septembrie 2000, Dürbeck/Comisia, T-252/97, Rec., p. II-3031, punctul 39 și jurisprudența citată).

74 În speță, în cererea formulată, reclamanta arată că Comisia și-a „schimbat motivarea juridică referitoare la relația dintre [ea] și Caffaro în raport cu comunicarea privind obiecțiunile și s-a întemeiat pe o nouă teză bazată pe […] o [aplicare a prezumției de influență decisivă]”, precum și pe faptul că „răspunderea [sa] […] decurge în mai mică măsură din participarea [sa] materială […] la încălcare […] decât din fuziunea [sa] cu [fosta Caffaro]”.

75 Trebuie să se considere că, prin aceste argumente, reclamanta a enunțat, încă din stadiul cererii introductive, o argumentație întemeiată pe pretinsa neconcordanță dintre comunicarea privind obiecțiunile și decizia atacată. Pe de altă parte, Comisia a răspuns ea însăși la această argumentație, în memoriul în apărare, indicând între altele că în comunicarea privind obiecțiunile se menționau toate faptele pertinente, precum și principiile de drept aplicate ulterior în decizia atacată.

76 În aceste condiții, argumentația prezentată de reclamantă în replică, întemeiată pe încălcarea articolului 27 din Regulamentul nr. 1/2003, precum și a dreptului său la apărare, care rezultă din pretinsa neconcordanță în cauză, trebuie considerată o simplă dezvoltare a unui motiv enunțat implicit în cererea formulată.

77 În consecință, acest motiv trebuie considerat admisibil.

78 Cu privire la fond, trebuie amintit că, potrivit articolului 27 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003, înainte de adoptarea unei decizii, Comisia acordă întreprinderilor în cauză ocazia de a-și exprima punctul de vedere cu privire la obiecțiunile formulate de Comisie. Comisia își fundamentează deciziile doar pe obiecțiunile asupra cărora părțile în cauză au putut prezenta comentarii.

79 Garanția procedurală prevăzută de această dispoziție aplică principiul respectării dreptului la apărare, care impune în special ca o comunicare privind obiecțiunile adresată de Comisie unei întreprinderi căreia intenționează să îi aplice o sancțiune pentru încălcarea normelor de concurență să conțină elementele esențiale reținute în privința sa precum faptele reproșate, calificarea acestora și elementele de probă pe care se întemeiază Comisia pentru ca respectiva întreprindere să fie în măsură să își valorifice în mod eficient argumentele în cadrul procedurii administrative inițiate împotriva sa (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 15 iulie 1970, ACF Chemiefarma/Comisia, 41/69, Rec., p. 661, punctul 26, și Hotărârea Curții din 3 septembrie 2009, Papierfabrik August Koehler și alții/Comisia, C-322/07 P, C-327/07 P și C-338/07 P, Rep., p. I-7191, punctul 36).

80 Totuși, calificarea juridică a faptelor reținute în comunicarea privind obiecțiunile nu poate fi, prin definiție, decât provizorie, iar o decizie ulterioară a Comisiei nu poate fi anulată pentru simplul motiv că concluziile definitive întemeiate pe aceste fapte nu corespund în mod precis acestei calificări intermediare. Astfel, Comisia are obligația de a-i audia pe destinatarii unei comunicări privind obiecțiunile și, dacă este cazul, de a ține cont, prin modificarea analizei sale, de observațiile acestora, care urmăresc să răspundă la obiecțiunile formulate, tocmai pentru a respecta dreptul lor la apărare (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Mannesmannröhren-Werke/Comisia, T-44/00, Rec., p. II-2223, punctul 100, și Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2008, Lafarge/Comisia, T-54/03, nepublicată în Repertoriu, punctul 97).

81 O decizie întemeiată pe elemente esențiale pentru care întreprinderea în cauză nu a fost în măsură să își asigure apărarea trebuie să fie anulată, indiferent de problema dacă răspunderea întreprinderii poate fi reținută în raport cu alte elemente (a se vedea în acest sens Hotărârea Papierfabrik August Koehler și alții/Comisia, punctul 79 de mai sus, punctele 43 și 44).

82 În speță, trebuie observat că, la punctele 326-328 din comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a enunțat principiile juridice și jurisprudența potrivit cărora, în cazul în care persoana juridică care a săvârșit încălcarea și-a încetat existența din punct de vedere juridic, răspunderea acesteia poate fi transmisă succesorului său, referindu-se în special la ipoteza în care societatea responsabilă pentru încălcare a fost absorbită de o altă societate.

83 În plus, în cadrul aprecierii privind răspunderea reclamantei, la punctul 349 din comunicarea privind obiecțiunile, Comisia a arătat, în special, că, „astfel cum se explică mai sus, în anul 2000, [fosta] Caffaro a fuzionat cu [reclamanta], iar [Industrie Chimiche Caffaro] și-a schimbat denumirea pentru a deveni Caffaro".

84 Trebuie să se considere că prezentarea acestor elemente în comunicarea privind obiecțiunile permitea reclamantei să perceapă pertinența fuziunii în cauză în raport cu răspunderea sa și, astfel, să înțeleagă conținutul obiecțiunii formulate de Comisie.

85 Această considerație nu este infirmată de faptul că, deși s-a referit la fuziunea în cauză la punctul 349 din comunicarea privind obiecțiunile, Comisia nu a inserat acest element, în mod clar, în calificarea juridică a comportamentului reclamantei în raport cu principiile indicate la punctele 326-328 din aceeași comunicare.

86 În special, trebuie observat că, în pofida referirii la fuziunea menționată în considerentul (349) al comunicării privind obiecțiunile, Comisia a afirmat, în considerentul următor, că prezuma exercitarea unei influențe decisive a reclamantei asupra comportamentului „filialei sale Caffaro", având în vedere legăturile dintre societățile în cauză existente în perioada încălcării.

87 Totuși, astfel cum rezultă din jurisprudența citată la punctele 79 și 80 de mai sus, calificarea juridică a faptelor reținute în comunicarea privind obiecțiunile nu este decât provizorie. Atunci când procedează la precizarea, din punct de vedere legal, a acestei calificări în decizia sa finală, Comisia trebuie să poată acorda o importanță mai mare elementelor care au fost considerate anterior secundare, cu condiția să nu rețină însă decât faptele cu privire la care cei în cauză au avut ocazia să își exprime punctul de vedere și să fi furnizat, în cursul procedurii administrative, elementele necesare apărării (a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Bot prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Papierfabrik August Koehler și alții/Comisia, punctul 79 de mai sus, Rep., p. I-7196, punctul 93).

88 Or, în speță, în măsura în care principiile de drept și elementele de fapt în cauză au fost indicate în comunicarea privind obiecțiunile, faptul că Comisia nu a explicitat calificarea exactă acordată unuia dintre aceste elemente de fapt nu era de natură să împiedice reclamanta să se apere în mod eficient.

89 Această concluzie este confirmată de faptul, care reiese din dosar, că reclamanta a invocat, atât în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, cât și în cursul audierii, o argumentație specifică referitoare la consecințele fuziunii în cauză asupra răspunderii sale pentru încălcare.

90 Rezultă că comunicarea privind obiecțiunile a permis reclamantei să aprecieze pertinența fuziunii sale cu fosta Caffaro, în cadrul obiecțiunii întemeiate pe răspunderea sa solidară pentru încălcare, și să își prezinte punctul de vedere cu privire la acest element.

91 În lumina acestor observații, trebuie să se considere că comunicarea privind obiecțiunile nu este afectată de un viciu susceptibil să limiteze posibilitățile de apărare ale reclamantei.

92 Având în vedere toate cele de mai sus, prezentul motiv nu poate fi primit.

Cu privire la pretinsa încălcare a obligației de motivare

93 Reclamanta invocă insuficiența motivelor din decizia atacată referitoare la răspunderea sa solidară pentru încălcare, precum și caracterul contradictoriu al acestora.

94 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că motivarea impusă la articolul 253 CE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente, să își exercite controlul (a se vedea Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 63 și jurisprudența citată).

95 În speță, astfel cum rezultă din cuprinsul punctelor 37-44 de mai sus, în decizia atacată, Comisia a prezentat atât principiile juridice, cât și considerațiile de fapt pe care aceasta și-a întemeiat constatarea referitoare la răspunderea reclamantei.

96 În special, din considerentul (411) al deciziei atacate reiese că, pe de o parte, Comisia a constatat exercitarea unei influențe decisive a fostei Caffaro asupra Caffaro, având în vedere în special relația de control în proporție de 100 % care lega aceste societăți în perioada încălcării și care a creat o prezumție care nu a fost răsturnată de reclamantă.

97 Pe de altă parte, reiese din același considerent că Comisia a reținut răspunderea reclamantei, în calitatea sa de societate absorbantă, având în vedere fuziunea acesteia cu fosta Caffaro, care era societatea-mamă a Caffaro, societatea implicată direct în înțelegere.

98 Concluzia care rezultă din aceste considerații nu este contrazisă în niciun mod de celelalte elemente indicate de Comisie, și anume faptul că, în perioada încălcării, reclamanta era acționarul principal al fostei Caffaro și că existau anumite legături personale între societățile în cauză [considerentul (408) al deciziei atacate], precum și indicii că reclamanta a intervenit în procesul decizional al Caffaro [considerentul (411) al deciziei atacate]. Astfel, aceste elemente suplimentare confirmă existența continuității economice dintre fosta Caffaro și reclamantă, atestând faptul că fuziunea în cauză a avut loc în cadrul unui grup de societăți unite printr-o legătură structurală care exista deja în perioada încălcării (a se vedea punctele 64-66 de mai sus).

99 Prin urmare, trebuie să se arate că respectiva contradicție între motive, invocată de reclamantă și întemeiată pe faptul că Comisia a constatat că reclamanta exercita controlul asupra filialei sale pe toată durata încălcării [considerentul (408) al deciziei atacate], înainte de a declara că acest element nu era „în discuție" [considerentul (411) al deciziei atacate], nu există. Rezultă astfel din considerentul (411) al deciziei atacate că controlul exercitat de reclamantă asupra filialei sale în perioada încălcării nu constituie temeiul constatării răspunderii acesteia, care se bazează pe calitatea sa de societate absorbantă, ci se inserează în raționamentul în cauză numai ca indiciu al faptului că fuziunea în cauză a avut loc în cadrul unui grup de societăți preexistent.

100 Pe de altă parte, reclamanta susține, în mod greșit, că din decizia atacată reiese intenția Comisiei de a menține teza, prezentată în comunicarea privind obiecțiunile, potrivit căreia răspunderea sa rezulta, corespunzător cerințelor legale, din influența pe care a exercitat-o asupra Caffaro și asupra fostei Caffaro în perioada încălcării.

101 Reclamanta deduce această considerație din faptul că, în considerentele (410) și (411) ale deciziei atacate, Comisia a examinat argumentele prin care aceasta încerca să demonstreze că nu a exercitat nicio influență asupra Caffaro. Or, tocmai ca răspuns la argumentele în cauză Comisia a arătat că, „[…] spre deosebire de afirmația

[reclamantei], răspunderea sa nu decurge din participarea [sa] la capitalul Caffaro […], ci din fuziunea [reclamantei] cu [fosta Caffaro], care era societatea-mamă în proporție de 100 % a [Caffaro]" [considerentul (411) al deciziei atacate].

102 În sfârșit, reclamanta critică Comisia pentru „tentativa sa de a scinda motivarea în mai multe elemente, privilegiind numai pe unele dintre acestea", susținând că, deși considerentul (411) al deciziei atacate era apreciat ca un „conglomerat de circumstanțe distincte", Comisia „nu poate pretinde atribuirea *a posteriori* a unei valori decizionale numai unora dintre acestea".

103 Or, prin aceste critici, reclamanta nu ia în considerare faptul că un raționament prezentat în decizia atacată poate, cu excepția principalelor aprecieri, să conțină indicii care confirmă aceste considerații.

104 Astfel, având în vedere că din ansamblul motivelor în cauză reiese că răspunderea solidară a reclamantei a fost reținută în calitatea sa de societate care a absorbit una dintre societățile responsabile de exploatarea entității care a săvârșit încălcarea, prezentarea legăturilor care au existat între societățile în cauză în perioada încălcării nu poate decât să confirme această considerație, atestând că fuziunea respectivă a avut loc în cadrul unui grup de societăți unite printr-o legătură structurală.

105 Având în vedere toate aceste observații, trebuie respins motivul întemeiat pe încălcarea obligației de motivare și, în consecință, trebuie respinsă prezenta acțiune în întregime.

Cu privire la cheltuielile de judecată

106 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamata a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a șasea extinsă)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă SNIA SpA la plata cheltuielilor de judecată.

Vadapalas Dittrich Truchot

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 16 iunie 2011.

Semnături